

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bińkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołoszycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszel, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołas , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waślawik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

WSPÓLPRACA PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH Z INNYMI UCZESTNIKAMI RYNKU W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ

Streszczenie: Współpraca podmiotów rynku postrzegana jest jako zjawisko pożądane we współczesnej gospodarce. W artykule przedstawiono aktywność we współpracy w zakresie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w latach 2005-2011. Zaobserwowano, że duże przedsiębiorstwa są najaktywniejsze we współpracy z innymi uczestnikami rynku. Chętnie współdziałają podmioty w regionach podkarpackim i śląskim, a najmniej aktywne są te z lubuskiego i zachodniopomorskiego. Podejmowana przez przedsiębiorstwa współpraca z innymi uczestnikami rynku odbywa się głównie z dostawcami, innymi przedsiębiorstwami i odbiorcami. Bliskość uczelni, branżowego klastra oraz dostępność źródeł finansowania sprzyja budowaniu sieci powiązań na rzecz innowacyjnego rozwoju przedsiębiorstw i regionów.

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwo, innowacyjność, współpraca.

1. Wstęp

Pojęcie współpracy oznacza zdolność tworzenia więzi i współdziałania z innymi na rzecz osiągnięcia wspólnych celów. Sieć współpracy w gospodarce to specyficzna forma powiązań pomiędzy jej aktorami oparta na współzależnościach, kooperacji i zaufaniu¹.

Współpraca podmiotów i budowanie sieci często jest skoncentrowane przestrzennie, co prowokuje do przywoływania jej aspektów w kontekście regionu, zwłaszcza przy omawianiu kwestii stymulowania jego rozwoju drogą innowacyjności przedsiębiorstw zlokalizowanych na jego terenie. Systematyczna kooperacja o sformalizowanym charakterze może powstać na bazie sieci nieformalnych powiązań, często o charakterze incydentalnym i zadaniowym. Niezależnie jednak od stopnia sformalizowania współpracy, każda jej postać służy wykorzystaniu wiedzy na

---

¹ Zob. *Klustry w Polsce. Regionalny System Innowacji*, <http://www.rsi.org.pl/index.php/pl/Klustry-w-Polsce-63.html>.

rzecz budowy konkurencyjności przedsiębiorstw i regionu i jest postrzegana jako zjawisko pożądane we współczesnej gospodarce.

Określonym w artykule celem badawczym jest ocena aktywności przedsiębiorstw przemysłowych w obszarze ich współpracy z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.

Postawiona hipoteza badawcza mówi o tym, że jest możliwe, w pewnym zakresie, określenie charakterystyki regionów w Polsce (NUTS2) w oparciu o analizę aktywności zlokalizowanych na ich terenie przedsiębiorstw przemysłowych w obszarze realizowanej przez te podmioty współpracy z innymi uczestnikami rynku w obszarze działalności innowacyjnej.

2. Aktywność w zakresie współpracy w latach 2005-2011

Główny Urząd Statystyczny, badając przedsiębiorstwa przemysłowe, podejmuje próbę określenia stopnia współpracy tych przedsiębiorstw z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej. Współpraca taka określona jest poprzez aktywny udział we wspólnych projektach dotyczących działalności innowacyjnej z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami niekomercyjnymi. Współpraca nie musi oznaczać natychmiastowych, bezpośrednich, wymiernych korzyści ekonomicznych dla uczestniczących w niej partnerów – może mieć charakter perspektywiczny i długofalowy². Skala współpracy przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej w % ogółu przedsiębiorstw w polskich regionach z uwzględnieniem wielkości tych podmiotów oraz wynikający z takiej aktywności rankingi regionów w poszczególnych latach objętych badaniem, zostały zaprezentowane w tabelach poniżej.

Współpraca z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych w % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce wykazała w latach 2005-2011 malejącą tendencję. Wskazania dla poszczególnych regionów określonych według systematyki NUTS2 (województwa) dla roku 2011 oscylują pomiędzy 7,6% dla regionu podkarpackiego a 3,8% dla regionu lubuskiego (tab. 1).

W ujęciu regionalnym w zakresie współpracy na rzecz działalności innowacyjnej najaktywniejsze były w latach 2005-2011 przedsiębiorstwa z województw śląskiego i podkarpackiego (tab. 2). Najniższą aktywnością wykazywały się w tym okresie przedsiębiorstwa z regionu lubuskiego, łódzkiego i zachodniopomorskiego. W latach 2008, 2010 i 2011 stosunkowo niskie wskazania zaobserwowano także w województwie świętokrzyskim, które w tym okresie znajdowało się na końcu rankingi województw (osiągając 16. lub 15. pozycję).

---

² Zgodnie z zasadami przyjętymi przez GUS zamawianie prac u wykonawców zewnętrznych, bez aktywnego współdziałania w ich realizacji, nie jest traktowane jako współpraca w zakresie działalności innowacyjnej.

Tabela 1. Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych w % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce i regionach NUTS2

Jednostka terytorialna	Ogółem						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%	%	%
Polska	24,5	11,3	21,3	8,5	6,4	6,1	5,5
Łódzkie	19,5	7,7	16,3	6,7	5,1	5,2	4,4
Mazowieckie	28,9	12,9	24,9	10,4	6,2	6,2	5,5
Małopolskie	25,6	10,8	23,7	9,4	6,8	5,8	6,1
Śląskie	29,0	14,7	26,7	10,6	9,2	7,6	7,1
Lubelskie	26,2	11,8	22,3	8,4	7,1	6,0	4,9
Podkarpackie	28,9	16,3	26,5	9,0	7,5	7,8	7,6
Podlaskie	23,9	14,5	20,5	8,7	5,6	6,2	4,8
Świętokrzyskie	27,7	10,7	23,3	5,5	6,7	4,7	4,0
Lubuskie	20,3	7,9	16,3	5,6	3,9	5,9	3,8
Wielkopolskie	22,2	8,3	18,7	6,9	4,9	5,8	5,1
Zachodniopomorskie	13,7	7,7	18,0	6,1	5,1	4,5	4,7
Dolnośląskie	24,8	13,0	21,6	10,0	7,9	7,0	6,3
Opolskie	29,4	13,5	24,3	10,5	6,0	8,0	5,5
Kujawsko-pomorskie	21,8	10,7	18,9	7,3	5,2	5,6	4,9
Pomorskie	21,4	11,9	17,0	8,8	5,3	4,8	5,0
Warmińsko-mazurskie	21,3	7,4	15,5	6,5	6,8	5,2	4,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

Tabela 2. Ranking województw w obszarze współpracy przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie działalności innowacyjnej (w % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych)

Jednostka terytorialna	Ogółem						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%	%	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Opolskie	1	4	4	2	9	1	5/6
Śląskie	2	2	1	1	1	3	2
Podkarpackie	3	1	2	6	3	2	1
Mazowieckie	4	6	3	3	8	5/6	5/6
Świętokrzyskie	5	10/11	6	16	7	15	15
Lubelskie	6	8	7	9	4	7	9/10/11
Małopolskie	7	9	5	5	5/6	9/10	4
Dolnośląskie	8	5	8	4	2	4	3
Podlaskie	9	3	9	8	10	5/6	12
Wielkopolskie	10	12	11	11	15	9/10	7
Kujawsko-pomorskie	11	10/11	10	10	12	11	9/10/11

Tabela 2, cd.

1	2	3	4	5	6	7	8
Pomorskie	12	7	13	7	11	14	8
Warmińsko-mazurskie	13	16	16	13	5/6	12/13	9/10/11
Lubuskie	14	13	14/15	15	16	8	16
Łódzkie	15	14/15	14/15	12	13/14	12/13	14
Zachodniopomorskie	16	14/15	12	14	13/14	16	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

W grupie dużych przedsiębiorstw średnio w Polsce w latach 2005-2011 wskaźnik stopnia współpracy z innymi uczestnikami rynku osiągał w większości przypadków ponad 30%. Jedynie w województwach warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim i lubuskim wskazania bywały niższe niż 25%, osiągając najniższy poziom 17,3% w 2011 r. w regionie warmińsko-mazurskim. Liderzy (3 regiony o najwyższych wynikach) wykazywali się aktywnością w badanym okresie oscylującą w zakresie 40-55%. W 2011 r. najwyższy udział dużych przedsiębiorstw współpracujących z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej, w wysokości 45,7%, odnotowano w regionie podlaskim (tab. 3).

Tabela 3. Współpraca w Polsce i regionach NUTS2 w zakresie działalności innowacyjnej dużych przedsiębiorstw przemysłowych w % ogółu dużych przedsiębiorstw przemysłowych

Jednostka terytorialna	250 i więcej						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%	%	%
Polska	45,2	46,8	43,1	40,3	35,7	36,9	34,4
Łódzkie	38,7	43,2	38,5	42,2	35,5	35,4	34,0
Mazowieckie	48,3	51,8	47,0	39,3	41,3	37,9	34,7
Małopolskie	49,6	46,8	47,3	37,3	35,1	42,7	39,3
Śląskie	50,2	53,9	48,9	46,0	41,8	40,1	37,3
Lubelskie	33,3	40,5	34,6	32,7	30,8	30,4	29,6
Podkarpackie	56,6	57,3	51,9	51,5	45,1	42,0	44,4
Podlaskie	37,5	52,7	44,7	55,1	43,8	47,1	45,7
Świętokrzyskie	52,9	39,6	32,2	32,7	31,9	34,0	27,1
Lubuskie	38,6	37,9	32,7	20,4	17,4	31,8	24,4
Wielkopolskie	41,4	48,9	41,4	38,2	29,0	35,8	35,5
Zachodniopomorskie	38,1	29,8	34,9	34,5	23,3	23,8	22,7
Dolnośląskie	46,5	46,5	45,5	47,0	39,0	38,2	34,8
Opolskie	50,0	41,8	50,0	42,2	30,2	31,6	31,7
Kujawsko-pomorskie	43,0	45,0	39,2	38,8	37,8	39,8	35,9
Pomorskie	36,6	39,5	37,4	35,1	32,1	34,1	31,0
Warmińsko-mazurskie	32,6	31,5	31,0	22,3	22,6	15,2	17,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

W grupie dużych przedsiębiorstw przemysłowych w latach 2005-2011 najaktywniej współpracowały podmioty z województwa podkarpackiego, a od 2008 r. także z regionu podlaskiego (tab. 4). Jednym z liderów w latach 2010-2011 było województwo małopolskie, które znacznie poprawiło swoją pozycję w rankingu w stosunku do lat wcześniejszych. Najniższe wskazania aktywności od 2005 r. prezentowały podmioty duże z województwa warmińsko-mazurskiego, ale także zachodniopomorskiego i lubuskiego. Niewiele wyższą pozycję w rankingu osiągały duże przedsiębiorstwa przemysłowe z regionów świętokrzyskiego i lubelskiego. Charakter aktywności w zakresie współpracy z innymi uczestnikami rynku podmiotów dużych w poszczególnych regionach w Polsce, w latach 2005-2011, umożliwia stosunkowo łatwe wyodrębnienie liderów i regiony najmniej aktywne w zasadzie dla całego badanego okresu.

Tabela 4. Ranking województw w obszarze współpracy w zakresie działalności innowacyjnej dużych przedsiębiorstw przemysłowych (w % ogółu dużych przedsiębiorstw przemysłowych)

Jednostka terytorialna	250 i więcej						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%	%	%
Podlaskie	13	3	7	1	2	1	1
Podkarpackie	1	1	1	2	1	3	2
Małopolskie	5	6	4	10	8	2	3
Śląskie	3	2	3	4	3	4	4
Kujawsko-pomorskie	8	8	9	8	6	5	5
Wielkopolskie	9	5	8	9	13	8	6
Dolnośląskie	7	7	6	3	5	6	7
Mazowieckie	6	4	5	7	4	7	8
Łódzkie	10	9	10	5/6	7	9	9
Opolskie	4	10	2	5/6	12	13	10
Pomorskie	14	13	11	11	9	10	11
Lubelskie	15	11	13	13	11	14	12
Świętokrzyskie	2	12	15	14	10	11	13
Lubuskie	11	14	14	16	16	12	14
Zachodniopomorskie	12	16	12	12	14	15	15
Warmińsko-mazurskie	16	15	16	15	15	16	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

Określony w badaniach GUS stopień współpracy w zakresie działalności innowacyjnej z innymi uczestnikami rynku średnich przedsiębiorstw przemysłowych zmniejszał się w latach 2005-2011, osiągając średnio w Polsce wskaźnik nieco po-

Tabela 5. Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej średnich przedsiębiorstw przemysłowych w % ogółu średnich przedsiębiorstw w Polsce i regionach NUTS2

Jednostka terytorialna	50-249						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%	%	%
Polska	19,3	18,6	16,0	15,2	11,7	11,2	10,2
Łódzkie	16,3	14,2	11,5	12,6	10,9	9,6	8,8
Mazowieckie	23,5	22,0	18,4	17,2	11,9	13,1	12,5
Małopolskie	19,3	20,7	18,3	15,5	9,8	10,8	10,6
Śląskie	22,2	24,5	19,8	18,4	14,9	12,8	10,9
Lubelskie	24,6	20,7	19,6	15,3	12,7	12,4	13,5
Podkarpackie	19,7	19,7	18,0	16,1	17,3	15,7	12,9
Podlaskie	20,8	22,6	14,8	13,5	12,0	10,8	6,4
Świętokrzyskie	20,1	16,9	20,4	11,9	12,5	9,0	7,0
Lubuskie	16,2	15,6	12,8	15,3	9,3	9,5	8,3
Wielkopolskie	17,5	16,1	14,0	12,8	10,1	10,4	8,5
Zachodniopomorskie	10,0	15,0	15,4	14,0	10,1	9,0	7,7
Dolnośląskie	19,2	18,1	15,9	19,1	10,9	11,0	11,4
Opolskie	24,7	21,7	18,5	19,2	14,9	17,0	13,5
Kujawsko-pomorskie	16,6	17,5	14,2	13,4	10,2	10,1	10,6
Pomorskie	18,2	15,2	12,8	12,4	8,6	6,9	6,6
Warmińsko-mazurskie	19,3	13,8	12,2	14,0	12,7	11,2	10,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

nad 10% w 2011 r., przy najniższych wskazaniach dla regionu podlaskiego 6,4%, a najwyższych dla regionu lubelskiego i opolskiego 13,5% (tab. 5).

Wśród przedsiębiorstw średnich w latach 2008-2011 najwyższą aktywnością w obszarze współpracy w zakresie działalności innowacyjnej wykazywały się podmioty z regionów opolskiego i mazowieckiego (tab. 6). Na jednej z ostatnich pozycji listy rankingowej od 2009 r. jest województwo pomorskie. W pozostałych przypadkach stosunkowo duża dynamika zmian na liście rankingowej utrudnia jednoznaczne wskazania liderów współpracy lub regiony najmniej aktywne pod tym względem w badanym okresie.

Średnio w Polsce w grupie małych przedsiębiorstw przemysłowych stopień współpracy w zakresie działalności innowacyjnej z innymi uczestnikami rynku zmniejszał się w latach 2006-2011 aż do poziomu 2,1% w latach 2010 i 2011 (tab. 7). Najniższe wskazania w wysokości 1% odnotowano w 2011 r. dla podmiotów regionów lubelskiego, opolskiego, kujawsko-pomorskiego. Najwyższym stop-

Tabela 6. Ranking województw w obszarze współpracy w zakresie działalności innowacyjnej średnich przedsiębiorstw przemysłowych (w % ogółu średnich przedsiębiorstw przemysłowych)

Jednostka terytorialna	50-249						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%	%	%
Opolskie	1	4	4	1	2/3	1	½
Lubelskie	2	5/6	3	7/8	4/5	5	½
Podkarpackie	7	7	7	5	1	2	3
Mazowieckie	3	3	5	4	8	3	4
Dolnośląskie	10	8	8	2	9/10	7	5
Śląskie	4	1	2	3	2/3	4	6
Małopolskie	8/9	5/6	6	6	14	8/9	7/8
Kujawsko-pomorskie	13	9	11	12	11	11	7/8
Warmińsko-mazurskie	8/9	16	15	9/10	4/5	6	9
Łódzkie	14	15	16	14	9/10	12	10
Wielkopolskie	12	11	12	13	12/13	10	11
Lubuskie	15	12	13/14	7/8	15	13	12
Zachodniopomorskie	16	14	9	9/10	12/13	14/15	13
Świętokrzyskie	6	10	1	16	6	14/15	14
Pomorskie	11	13	13/14	15	16	16	15
Podlaskie	5	2	10	11	7	8/9	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

Tabela 7. Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej małych przedsiębiorstw przemysłowych w % ogółu małych przedsiębiorstw w Polsce i regionach NUTS2

Jednostka terytorialna	10-49				
	2006	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%
1	2	3	4	5	6
Polska	5,1	3,9	2,4	2,1	2,1
Łódzkie	2,4	2,5	1,6	2,5	1,8
Mazowieckie	6,5	6,3	1,7	1,7	1,4
Małopolskie	4,3	5,9	3,8	1,8	2,3
Śląskie	6,4	4,6	4,1	2,9	3,4
Lubelskie	6,6	4,1	3,5	2,4	1,0
Podkarpackie	9,8	3,1	0,9	1,9	3,5

Tabela 7, cd.

1	2	3	4	5	6
Podlaskie	6,0	2,9	0,6	1,6	1,8
Świętokrzyskie	4,7	0,8	2,6	1,0	1,6
Lubuskie	3,0	1,7	1,2	2,6	1,2
Wielkopolskie	2,0	2,3	1,4	2,1	1,9
Zachodniopomorskie	3,0	2,6	2,8	2,0	2,9
Dolnośląskie	7,4	3,5	3,9	2,5	2,0
Opolskie	5,7	4,0	0,7	2,7	1,0
Kujawsko-pomorskie	2,5	2,9	0,7	1,4	1,0
Pomorskie	8,3	5,9	2,3	2,2	2,7
Warmińsko-mazurskie	2,7	2,8	3,4	2,1	1,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

Tabela 8. Ranking województw w obszarze współpracy w zakresie działalności innowacyjnej średnich przedsiębiorstw przemysłowych (w % ogółu średnich przedsiębiorstw przemysłowych)

Jednostka terytorialna	10-49				
	2006	2008	2009	2010	2011
	%	%	%	%	%
Podkarpackie	1	8	13	11	1
Śląskie	6	4	1	1	2
Zachodniopomorskie	11/12	12	6	10	3
Pomorskie	2	2/3	8	7	4
Małopolskie	10	2/3	3	12	5
Dolnośląskie	3	7	2	4/5	6
Warmińsko-mazurskie	13	11	5	8/9	7/8
Wielkopolskie	16	14	11	8/9	7/8
Łódzkie	15	13	10	4/5	9/10
Podlaskie	7	9	16	14	9/10
Świętokrzyskie	9	16	7	16	11
Mazowieckie	5	1	9	13	12
Lubuskie	11/12	15	12	3	13
Opolskie	8	6	14/15	2	14/15/16
Lubelskie	4	5	4	6	14/15/16
Kujawsko-pomorskie	14	10	14/15	15	14/15/16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/gus>.

niem aktywności w tym roku wykazały się podmioty województwa podkarpackiego, osiągając poziom 3,5%.

Małe przedsiębiorstwa przemysłowe, najaktywniejsze w latach 2009-2011, pochodziły z regionu śląskiego (tab. 8). W tym samym czasie w województwie kujawsko-pomorskim wskazania rankingu oscyływały wokół najniższych pozycji.

Spośród grup podmiotów badanych w obszarze współpracy w zakresie działalności innowacyjnej z innymi uczestnikami rynku to właśnie małe przedsiębiorstwa przemysłowe wykazały się w latach 2006-2011 największą dynamiką zmian. Przykładem może być województwo podkarpackie, które wskazania w rankingu województw lokują na 13. pozycji w 2009 r., a w latach 2006 i 2011 – na pierwszej. Podobnie region opolski w latach 2009 i 2011 zamykał ranking województw, by w roku 2010 odnotować swoją obecność na pozycji jednego z liderów.

3. Efektywność proinnowacyjnego systemu powiązań

Efektywnemu rozwojowi systemu powiązań w regionie, wzmacniającego innowacyjność przedsiębiorstw, sprzyja bliskość uczelni, branżowego klastra technologicznego (umożliwiającego wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego), dostępność źródeł finansowania innowacji, możliwość wykorzystania dobrych praktyk i projektów realizowanych na innych terenach.

Korzyści z funkcjonowania w sieci dla wybranych aktorów gospodarki regionalnej przedstawiono w tab. 9.

Tabela 9. Korzyści z funkcjonowania w sieci powiązań podmiotów (elementów) środowiska innowacyjnego

Lp.	Podmiot	Korzyści wynikające z funkcjonowania sieci powiązań
1	Uczelnie wyższe	<ul style="list-style-type: none"> bieżący dostęp do informacji o obecnych pracach rozwojowych pomocny w przygotowywaniu oferty badawczej, współdziałal w procesach innowacji przekładający się na postępy na drodze organizacyjnego uczenia się, skuteczniejsza i efektywniejsza działalność promocyjna opracowywanych technologii skierowana do przedsiębiorców
2	Przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> dostęp do wiedzy dotyczącej rozwoju technologii w branży, dostęp do ekspertów/naukowców, współdziałal w procesach innowacji przekładający się na postępy na drodze organizacyjnego uczenia się, branżowe „klastrowanie” przedsiębiorstw wokół uczelni, wspólne dokształcanie się również przez benchmarking
3	Administracja publiczna	<ul style="list-style-type: none"> możliwość współkształtowania podaży i popytu na innowacje, a tym samym wpływania na rozwój gospodarczy regionu

Źródło: opracowanie własne na podstawie E. Stawiarska, *Tworzenie i rola systemu powiązań administracji publicznej, szkolnictwa wyższego, przedsiębiorstw w kształtowaniu podaży i popytu na innowacje*, [w:] *Budowa współpracy nauki z biznesem w województwie lubelskim*, Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, Warszawa 2010, s. 37-39.

Powodzenie przedsięwzięć sieciowych może być jednak zagrożone w sytuacji rozproszenia uprawnień do zarządzania infrastrukturą na danym terenie czy też na szczeblach władzy lub rozproszenia branżowego wśród małych i średnich przedsiębiorstw, utrudniającego wyłonienie kluczowych obszarów potencjalnych innowacji. Ponadto niewystarczająca liczba specjalistów i firm z otoczenia biznesu świadczących profesjonalne doradztwo oraz brak promocji właściwego sposobu współdziałania może spowalniać oczekiwane procesy. Pewnym zagrożeniem dla budowy powiązań sieciowych mogą być finansowe oczekiwania małych i średnich przedsiębiorstw formułowane wobec systemu sieci przy braku własnego wkładu finansowego na rzecz jej funkcjonowania. Co więcej, może się pojawić także ograniczenie ze strony dużych przedsiębiorstw, które nie są zainteresowane udziałem w systemie. Powodem takiej postawy może być zdolność tych podmiotów do zaspokajania potrzeb innowacyjnych przez własne centra i wyspecjalizowane elementy wewnętrznej organizacji³.

4. Współpraca jako stymulanta aktywności innowacyjnej

Podejmowana przez przedsiębiorstwa współpraca z innymi podmiotami rynku stymuluje proces tworzenia i wdrażania innowacji (produktowej, procesowej, organizacyjnej, marketingowej), a odbywa się ona głównie z dostawcami, innymi przedsiębiorstwami (w ramach grupy, klastra), odbiorcami, konkurentami i pośrednikami (tab. 10).

Tabela 10. Współpraca przedsiębiorstwa z innymi podmiotami a wprowadzanie innowacji

Czy firma współpracowała w zakresie działalności innowacyjnej i wdrażania nowych technologii z innymi firmami lub instytucjami w latach 2005-2007?	Typ wprowadzonej innowacji			
	produktowa	procesowa	organizacyjna	marketingowa
	Firmy, które wprowadziły dany typ innowacji (w %)			
1	2	3	4	5
Dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów, oprogramowania	57	58	50	51
Inne przedsiębiorstwa (w ramach grupy, klastra)	40	34	35	35
Odbiorcy	35	37	30	32
Konkurenci i inne firmy z tej samej branży	23	26	27	26
Pośrednicy (dystrybutorzy, hurtownicy, sieci handlowe itp.)	20	27	22	19
Uczelnie wyższe	16	15	23	22
Firmy konsultingowe	16	18	20	21
Publiczne instytuty badawcze	6	7	10	10

³ Zob. E. Stawiarska, *Tworzenie i rola systemu powiązań administracji publicznej, szkolnictwa wyższego, przedsiębiorstw w kształtowaniu podaży i popytu na innowacje*, [w:] *Budowa współpracy nauki z biznesem w województwie lubelskim*, Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, Warszawa 2010, s. 35.

1	2	3	4	5
Komercyjne laboratoria, firmy badawczo-rozwojowe	8	8	9	8
Pracownicy instytucji naukowo-badawczych	10	11	12	13
Inne	2	1	2	1
Trudno powiedzieć	0	1	1	3

Źródło: *Kierunki inwestowania w nowoczesne technologie w przedsiębiorstwach MSP*, PARP, Warszawa 2007.

W mniejszym stopniu współpraca w zakresie działalności innowacyjnej i wdrażania nowych technologii odbywa się w relacji z uczelniami wyższymi, firmami konsultingowymi, pracownikami instytucji naukowo-badawczych. W zakresie działalności innowacyjnej i wdrażania nowych technologii najrzadziej przedsiębiorstwa współpracują z komercyjnymi laboratoriami, firmami badawczo-rozwojowymi oraz publicznymi instytutami badawczymi⁴.

5. Podsumowanie

Ze względu na przedstawione listy rankingowe wydaje się zasadne wskazanie dla lat 2006-2011 podmiotów regionów lubuskiego i zachodniopomorskiego jako najmniej aktywnych w obszarze współpracy z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej. Słabością wykazały się zwłaszcza podmioty duże zlokalizowane w tych województwach. Regiony podkarpacki i śląski były w badanym okresie czasu liderami rynku. Region podkarpacki był szczególnie aktywny w obszarze współpracy z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej dużych przedsiębiorstw przemysłowych, a region śląski wykazał się aktywnością podmiotów małych. Zauważalna jest jednak pewna zmiana w tym zakresie w ostatnich latach. Region podkarpacki traci swoją pozycję lidera w aktywności dużych podmiotów na rzecz województwa podlaskiego (oraz małopolskiego)⁵.

Ciekawym zjawiskiem jest obserwowana dynamika aktywności innowacyjnej podmiotów z uwzględnieniem ich wielkości. Niewątpliwie możemy stwierdzić, że im większe przedsiębiorstwa, tym większy udział w populacji przedsiębiorstw aktywnych we współpracy z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej. W pewnym uproszczeniu możemy powiedzieć, że w ostatnich latach statystyczny udział wśród dużych przedsiębiorstw takich podmiotów, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej z innymi uczestnikami rynku, wy-

⁴ Zob. *Kierunki inwestowania w nowoczesne technologie w przedsiębiorstwach MSP*, PARP, Warszawa 2007.

⁵ Region podlaski jest szczególnie interesującym przypadkiem – w zakresie współpracy dużych podmiotów zajmuje od 2008 r. najczęściej pierwsze miejsce w rankingu województw, wykazując się równocześnie niskimi wskazaniami dla współpracy podmiotów średnich i małych (osiągając nawet 16. miejsce wśród innych regionów).

nosił ok. 35%, w grupie średnich podmiotów 10%, a wśród małych 2%, przy średnim udziale aktywnych przedsiębiorstw w Polsce na poziomie ok. 6%. Równocześnie zauważyć można, że im mniejsze przedsiębiorstwa podległy obserwacji, w badanych latach, tym trudniej było określić, które regiony w rankingu pełnią funkcję lidera, a które wykazują się w dłuższym okresie niskimi wskazaniami aktywności w zakresie współpracy w porównaniu z podmiotami z innych regionów. Przy braku jednoznacznych zjawisk, w zasadzie jedynie w przypadku grupy dużych przedsiębiorstw możemy mówić o pewnej charakterystyce regionalnej i typowych, dla badanego okresu, niskich lub wysokich parametrach aktywności określonych regionów.

Podjęmowana przez przedsiębiorstwa współpraca z innymi podmiotami rynku odbywa się głównie z dostawcami, innymi przedsiębiorstwami, odbiorcami, konkurentami i pośrednikami. Proces budowania sieci powiązań na rzecz innowacyjnego rozwoju przedsiębiorstw i regionów wspomaga bliskość uczelni, branżowego klastra technologicznego, dostępność źródeł finansowania innowacji, możliwość wykozystania dobrych praktyk oraz projektów realizowanych na innych terenach.

Literatura

Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych. <http://www.stat.gov.pl/gus>.

Kierunki inwestowania w nowoczesne technologie w przedsiębiorstwach MSP, PARP, Warszawa 2007.

Klasy w Polsce. Regionalny System Innowacji, <http://www.rsi.org.pl/index.php/pl/Klasy-w-Polsce-63.html>.

Stawiarska E., *Tworzenie i rola systemu powiązań administracji publicznej, szkolnictwa wyższego, przedsiębiorstw w kształtowaniu podaży i popytu na innowacje*, [w:] *Budowa współpracy nauki z biznesem w województwie lubelskim*, Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym, Warszawa 2010.

COOPERATION OF INDUSTRIAL ENTERPRISES WITH OTHER MARKET PARTICIPANTS IN TERMS OF INNOVATIVE ACTIVITY

Summary: Cooperation of the market is seen as a desirable phenomenon in modern economy. The article shows the activity in cooperation between industrial enterprises and others in the field of innovation in the period of 2005-2011. It has been observed that large companies are the most active in cooperation with other market participants. Regions where the cooperation is the most common are Podkarpackie and Silesian Voivodeships, and the least active are Lubuskie and West Pomeranian. The cooperation is undertaken mainly between suppliers, other enterprises and consumers. The proximity of universities, industry cluster and the availability of financial sources promotes building of networks for the innovative development of enterprises and regions.

Keywords: enterprise, innovation, cooperation.